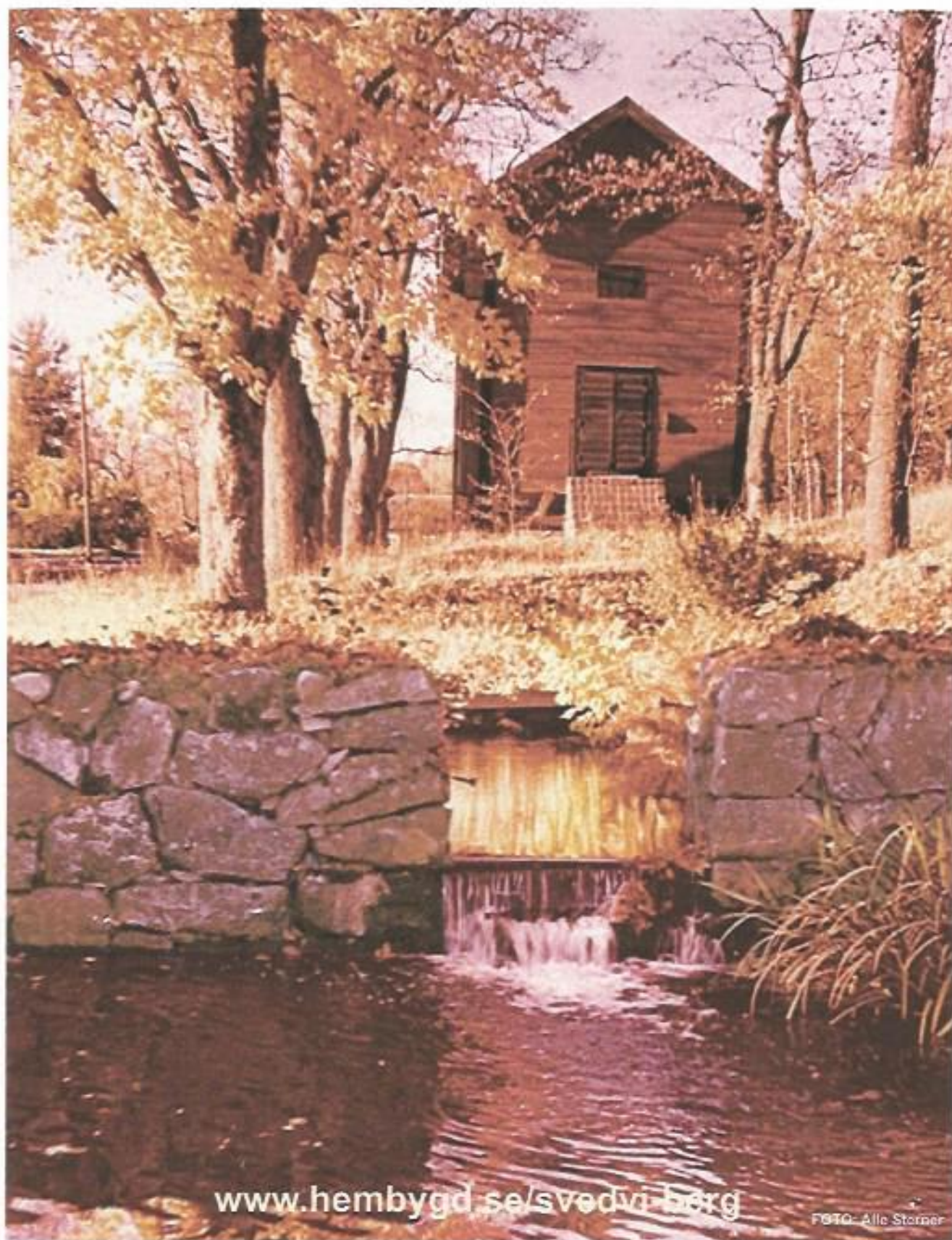

Svedvi Berg hembygdsförening

Skantzen Tidningen

Nr 25, hösten 2013

www.hembygd.se/svedvi-berg

FOTO: Alle Størper

SkantzenTidningen

Nr 25, hösten 2013

*Utgiven av Svedvi Berg
Hembygdssförening*

Adress:

Svedvi Berg Hembygdssförening
Kanalmuseet Skantzen
734 40 HALLSTAHAMMAR

Telefon: 0220-174 09

E-post: info@svedviberg.se

Hemsida: www.hembygd.se/svedvi-berg

Ansvarig utgivare:

Jörgen Kvist tel. 070-881 34 37

Redaktionskommitté:

Ingrid Kruse tel. 0220-166 30

David Lunde tel. 0220-127 87

Alberti Backlund tel. 0220-129 82

Solveig Eklund tel. 0220-142 39

Ansvarig för medlemsregistret:

Lennart Lindgren tel. 021-758 66

Styrelse:

Jörgen Kvist - ordförande

Lennart Lindgren - vice ordförande

David Lunde - sekreterare

Solveig Eklund - vice sekreterare

Gunnel Lövgren - kassör

Ingrid Kruse - ledamot

Iris Norlin - ledamot

Eva Kruse - suppleant

Alberti Backlund - suppleant

Gunnel Nordkvist - suppleant

Eva Wilhelmsson - suppleant

Birgitta Eriksson - suppleant

Omslagsbilden:

Från Alle Sterners bildsamling har vi hämtat denna vackra höstbild från Åsby, troligen tagen på 1960-talet. Vi ser södra gaveln på ett av de båda magasinerna som idag utgör vårt lantbruksmuseum. I förgrunden ses dammsystemet med vatten som avledes från Skantzsjön för att driva en liten kvarn på gården och senare också en generator (Åsby var tidiga med elektriskt ljus).

Från redaktionen

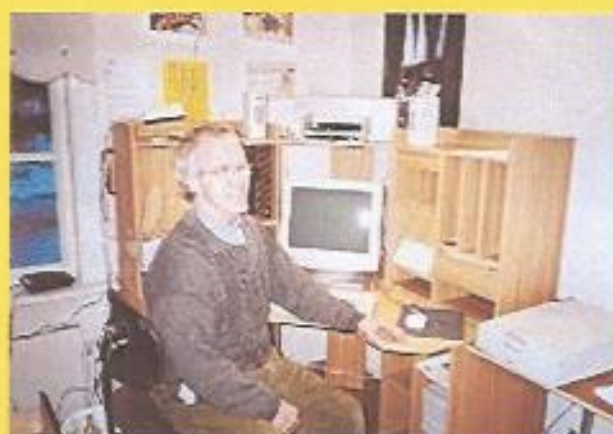
HÄR ÄR 25:RE UTGÅVAN AV SKANTZEN TIDNINGEN. Många har efterlyst mer rapporter från hur det gått på våra evenemang, såsom Midsommar, Hembygdens Dag m.fl. Vår anställda kanslist och verksamhetsledare Regina har därför sammanfattat årets händelser. Thomas berättar om en annorlunda aktivitet som ägde rum i augusti - fladdermuskväll på Skantzen. Björnsbogänget har också något glädjande att berätta, och Eva har botaniserat bland gamla kokböcker.

Men ingen SkantzenTidning utan något om bygdens historia. Den här gången bjuder vi på Bo Lage Larssons intervju med Anund Eriksson, gjord för precis 30 år sedan.

Det är inte alltid det finns bilder med till de texter vi får in. Å andra sidan har vi fått in mycket foton genom åren som det inte finns några berättelser till. Här får man försöka pussla ihop texter och bilder med samma anda så att säga. Vi tar gärna emot mera. Vi håller på att ordna vårt bildarkiv och succesivt läggs foton ut på nätet i databasen Bygdeband - som numera är fritt tillgänglig och sökbar. Tyvärr hör man ofta besökare på Skantzen säga saker i stil med att "Pappa fotograferade ju Hallsta i hela sitt liv, men när han dog körde vi det på tippen. Vi hade inget intresse av det eftersom vi inte bodde här då." Hembygdssföreningen är dock alltid intresserad av gamla foton, så tack på förhand om Ni tänker på oss!

P.S. Vi behöver inte överta foton, bara låna dem för kopiering.

TILL SALU

**Hembygdssföreningen säljer ett datorbord
avsett för placering i hörn,
i gott skick, för endast 300:-**

**Ring 0220-174 09 vid intresse eller
för mer information.**

Recept från förr

HEMMETS KOKBOK PUBLICERADES FÖRSTA GÅNGEN 1903 och väckte stor uppmärksamhet. Det var Sveriges första moderna kokbok och den gavs ut i flera upplagor. Från 1908 pryddes den av den välkända bilden av Martina med matbrickan, målad av Carl Larsson.

Boken gavs ut av Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala som även gav ut Småflickornas kokbok. I den senare finns följande recept på Västmanländningar:

1 msk. smör
1 msk. strösocker
1 ½ msk. potatismjöl
1 droppe mandelessens (eller 1 bittermandel)
½ ägg

Till formarna: 1 tsk smör, ½ msk. stötta skorpor

Beredning: Smält smöret och låt det kallna. Rör sedan ihop det med potatismjölet, tills det blir vitt och pösigt. Äggen och sockret skall du röra för sig, och när den blandningen också är vit, så blandar du tillsammans båda smetarna. Blanda dem riktigt väl.

Smörj några små bakelseformar med smält smör och beströ dem med stötta skorpor. Fyll dem till hälften med smeten. Grädda sedan bakelserna i varm, men ej het ugn. När bakelserna har vacker färg, får du prova dem med en vispkvist. Är vispkvisten torr, så är bakelserna färdiga. Du skall då genast stjälp upp dem.

Detta är mycket fina bakelser.

Det är en liten sats, avsedd att bakas i lekstugan och räcker till ca 5 bakelser. Det går bra att dubbla eller fyrdubbla mängderna.

"Varm, men ej het ugn" är 175 - 200 grader.

Hemmets kokbok och Småflickornas kokbok finns på Skantzen om det är någon som vill prova på flera gamla recept.

Eva Kruse

På årsmöte i Arboga

VID VÄSTMANLANDS FORNMINNESFÖRENING OCH HEMBYGDSFÖRBUNDS ÅRSMÖTE i Arboga 27 april var vi nog länets häst representerade hembygdsförening med hela elva deltagare. Vid de sedvanliga mötesförhandlingarna, som hölls i Godtemplarllokalen, kunde vi glädja oss åt att ett speciellt verksamhetspris i år tilldelades Trångforsgruppen.

Årsmötet brukar rotera mellan länets tio kommuner och inkluderar även besök vid en eller ett par kulturmiljöer på respektive ort. Sålunda besöktes Arboga museum, där en trevlig leksaksutställning bjöd på nostalgi och väckte minnen för oss alla från vitt skilda generationer. Därefter bar det iväg till Jädersbruk för lunch. Värdepåret Florian och Lola (Visst låter det som en gammal riddarroman!) hade dukat upp med ekologisk buffé. De hade också en liten butik där de sålde ekologiska produkter, både livsmedel och färger. Sedan delades vi upp i två grupper för guidad rundvisning i området.

Här var det officiella programmet slut, men för några av oss hallstabor fortsatte färden mot Fellingsbro där vi tittade på lamm hos Ingrid's bror och blev bjudna på kaffe hos vår tidigare ordförande och kanslist Christina Holsten, numera bosatt där. Allt som allt en trevlig heldag!

David Lunde

Lennart Lindgren, Lars Iysén och Olle Lindkvist mottar verksamhetspriset av hembygdskonsulent Ann Österberg.

Hänt på Skantzen under året 2013

Vid "pennan" Regina Da Re - Kanslist/verksamhetsledare

DET HAR SOM VANLIGT varit ett händelserikt år på Skantzen. Vi har nu genomfört de flesta av våra årliga evenemang. Tack vare det underbara vädret vi haft, så har vi haft mer besökare än vanligt och vi har klarat oss undan de regnskurar som ändå kommit under året.

Vi inledde året med sportlov, då vi lånade ut sparkstöttingar till barnen och hade brasa tänd i brygghuset för den som ville grilla korv och fika. Vädret var helt perfekt, lagom kallt, och isen plogades flera gånger av kommunanställda. Ett stort tack för den hjälpen.

Konstrundan

Tre dagar under påsken hade vi utställningar genom konstrundan. Det var David Lunde med sina fina tavlor och också Bildgruppen Prisma. Vårt besöksantal översteg 700, så det måste ses som en stor framgång.

Barn på isen

Valborgsmässöfirandet

var även det välbesökt. Korven gick åt och kaffet tog nästan slut, vädret var perfekt, till skillnad från 2011 då vi inte kunde tända på grund av kraftig nordanvind. Tyvärr fick kommunens folk lite bråttom med att få ihop till en brasa då några rackarungar tänt på den hög som sumlats ihop på flotten från början.

Åsby-Skantzendagen

Vi hade utställning av gamla skolplanscher i sädesmagasinet som var mycket uppskattat, gammaldags lekar på gården och tipspromenad runt området och fler besökare än det brukar vara. Lyckad dag med andra ord.

Nationaldagsfirandet

Blev en härlig dag med toppenväder och alla fick sitta i lugn och ro utan att bli avbrutna av regn, som det hände förra året. Tack alla ungdomar som ställde upp och visade vad Ni kan inom sång och dans. Mycket trevlig dag.

Midsommarfirandet

Inleddes med att vi klädde och reste stängen vid 9 på förmiddagen. Sedan började festligheterna vid kl 13 på dagen med musik och sång och avslutades med dans och lekar kring midsommarstängen. Vädret var helt perfekt. Varmt och skönt och massor med glada människor.

Nationaldagståget

Många hade picnic med sig och satt kvar hela eftermiddagen i gröngräset. Otroligt många kom och firade med oss. Jättehärligt!

Onsdagkvällarna i juli

Blev i år en riktig fullträff. Alla kvällar var mer än välbesökta och artisterna, (stort tack till Er), mycket, mycket uppskattade. Det märktes att publiken var helnöjd. Tack till alla glada besökare och ett stort tack till alla som ställde upp och arbetade. Ni är guld värda.

Hembygdens dag blev även den en jättebra tillställning med kanonväder, glada besökare, nöjda knallar.

Sammanfattningsvis så har vi hittills haft ett jättebra år med många nöjda och glada besökare och en jättefin stämning.

Vi tackar alla besökare för stödet till föreningen och ett stort tack till alla som ställt upp på sin fritid och hoppas att fortsättningen blir lika bra.

Folkdansare runt midsommarstången

Kommande program:

2013

29 oktober

Medlemsträff i
Mekanikusbostaden
kl. 18.30

v. 43 och 44

Kulturveckor i
Hallstahammars
kommun.

Stämmingsfull
avslutning på Skantzen
fredag 1 november.
I övrigt hänvisar vi till
separat programblad
som utkommer under
oktober.

26 november

Medlemsträff i
Mekanikusbostaden
kl. 18.30

8 december

Gammaldags Jul på
Skantzen.

2014

21 januari

Medlemsträff i
Mekanikusbostaden
kl. 18.30

25 februari

Medlemsträff i
Mekanikusbostaden
kl. 18.30

Fackligt arbete och gengas

Bo Lage Larsson intervjuar Anund Eriksson, september 1983

Hemma hos ANUND ERIKSSON, 75 år, boende i Hallstahammar. Anund var med bland de chaufförer som startade Transports avd 196 i Hallstahammar och var dess första ordförande. Och så här lyder hans berättelse:

Upprinnelsen till Transports avd här var ju det att vi var en massa killar som jobbade vid åkerierna här omkring. Vi hade grabbar här i Hallsta, dels i Kolbäck samt Surahammar och Ramnäs och ända upp till Seglingsberg. Vi tyckte att det var ju inte som det skulle vara med betalningen. För vi hade ju då förskräckligt dåligt betalt. Då hade jag ungefär 7:- om dan och det var dygnet runt, lördag som söndag, och det var år 1936.

Livsmedel hade en avdelning här i Hallsta och Kalle Pettersson var ordförande, en mycket duktig kille. Han var även bilskollärare. Han och jag diskuterade ofta det här missförhållandet angående våra löner och till slut kom vi överens om att vi skulle försöka bilda en avdelning här i Hallsta med omnejd.

Det var bara lastbilschaufförer vid avdelningens start, något år senare kom även busschaufförerna med. I de större avdelningarna fanns det visst andra yrkesgrupper med. Men i vår lilla avdelning var det bara chaufförer. Det var ingen som tänkte på några andra grupper då.

Vi hade väl lite uppbyggnadsarbete först, sa Anund och började dra sig tillbaka i tiden.

Första frågan var ju hur ville vi ha det? Vi gjorde i ordning avtalsförslag som vi la fram för åkarna. De flesta åkarna var ju oorganiserade då, de hade ju förstås inte hört talats om någon företagsorganisation. Så smålog han lite och fortsatte. När vi lade fram vårt avtalsförslag, så möttes vi av ett direkt motstånd. De var ju otänkbart för åkarna att bara tänka sig att de skulle ha ett avtal med sina chaufförer, en hednisk tanke.

Men vi försökte i alla fall att föra förhandlingar med dem. Förhandlingarna höll vi här i Hallsta på ett ställe som hette Cafe Hallsta. Samtidigt som vi hade kallat till första förhandlingen så hade åkarna kallat sina chaufförer personligt till sig. (De var ju i regel en och två anställda på varje åkeri). Att de skulle göra upp avtalet hos åkarna, de skulle inte gå ned till Cafe Hallsta. Där satt vi i styrelsen och väntande. Det kom inga grabbar, så en av oss gick ut och fick då se att våra killar stod utanför där åkarna höll till. De hade fått information att förhandlingen skulle bli hos åkarna.

Vi gick dit och sa att de skulle följa med oss. Här skall ni inte vara och så tog vi dem därifrån. Sedan sa vi till åkarna att skulle det bli något avtal så fick dom förhandla med oss i styrelsen.

Men det blev inget avtal den gången, för det sprack.

Vi försökte sedan flera gånger med åkarna, men det var stört

omöjligt. Till slut tog vi upp tanken i facket att strejka. Vi beslutade det sedan på våren 1937 att gå ut i strejk. Och när vi gjorde det minns jag särskilt min åkare. Han var fly förbannad, han skulle ge mig stryk, för att jag hittat på det här med strejk. Vi inom styrelsen trodde att han skulle bli den bästa att göra upp med. Han blev den värsta av dem.

Ja, så hade vi då strejken och alla grabbarna gick med i den.

Strejken stoppade ju upp mycket annat också, vi hade ju bland annat tre bilar som körde vid BULTEN och där blev det stopp. Sen var det bilar vid Sörstafors Pappersbruk och Sura bruk, så det blev ett sju jäkla liv om den här strejken. Men vi gav oss inte. Känslolanden knöts bara bättre bland oss strejkande, sa Anund.

Utan det blev så att åkarna funderade på att sälja. Först bjöd min åkare ut sitt åkeri till en åkare ifrån Stockholm. Den åkaren kom hem till mej och talade om att jag skulle inte får börja hos honom för de skulle köra själva. Men den åkaren klarade inte av det ekonomiska.

Så det blev Svenska Lastbils AB som köpte det. Men de köpte åkeriet, med ett förbehåll, att vår åkare B Andersson först skrev avtalet. Och det fick han gå upp till mig och skriva på, sa Anund och blir ivrig i rösten. Det var en av de största stunderna som jag haft i mitt liv, när han kom upp

Hallstahammars bryggeri med lastbilar i slutet av 1920-talet.

och knackade på och bad att få skriva på avtalet. Det var en höjdpunkt, sa Anund och sträckte på sej. Sen skrev alla dom andra åkarna på. Så det blev vårt resultat av fjorton dagars strejk. Den strejken gjorde att jag blev svartlistad, men det var det värt, sa Anund med stolthet i rösten.

I och med att BULTEN blev indragen i strejken så skulle jag inte få något jobb hos den här nya åkaren. så det blev att söka jobb på industrin. När jag var på BULTEN så svarade gjuteriingenjören det att visst skulle jag få jobb. Men jag kan inte bestämma idag vilket skift eller dag du kan börja på. Men kom igen i morgon, sa han. Jag var tillbaka dan efter och då kom verkstadsingenjören ut och talade om att de hade inget arbete som kunde passa mej. Så de var klara besked att jag var ställd utanför.

Svartlistningen höll i sej. 1943 fick jag samma svar en gång. Det

var när jag kom från beredskapen. så nog fungerar djungeltrafiken i många år.

Vi fortsätter att tala om strejken, sa Anund. Jag har mer att berätta. Uppe vid Gråna hade vi mötena. Ute på udden, där höll vi våra strejkmöten. För det fanns ingen annanstans att hålla till på mellan Hallsta och Sura. Grabbarna cyklade så gärna dit. Var och varannan dag om det behövdes.

Ifrån det vi bildade avdelningen och de första åren som var, så hade man allt hemma. Varje söndag stod det alltid en fem-sex grabbar utanför och väntade på något svar. Det var ju ända chansen att hålla kontakten då. så varje söndagsförmiddag var det överläggningar hemma hos oss om strejken.

Det var inga avstånd på den tiden så grabbarna cyklade från Sura, Kolbäck och Seglings-

berg. Man kände en härlig kamratanda vid dessa uppslutningar. Alla satt i samma båt. Vi hade ingenting, vi var fattiga som fa...rao. *Han undviker svordomar den gode Anund.* Vi lyckades till slut få ett avtal och förnyade dem också året efter. 1939 var det stopp, då var det hårt igen. Då hade min åkare gått med i Biltrafikens Arbetsgivareförbund, förkortat BA, eller som de hette Södra Västmanlands Åkeriförening. Då var de alldeles omöjliga, säger Anund med bitterhet i rösten. Då var det inget annat att göra än att börja förhandla igen. Första förhandlingen lyckades vi inte med någonting. så vi fick åka till Stockholm och förhandla med Biltrafikens där. Det gick inte något vidare det heller, trots att vi hade förbunds-hjälp. Men Transport stödde oss inte som vi ville. Vi gick inte med på att skriva under uppgörelsen då.

Vårt bud som var högre skulle vi

ha, så det sprack där uppe i Stockholm. Bryggar-Pelle och jag åkte hem med tåg och kom då överens om att göra en kupp, sa Anund med glimten i ögonvrån.

När vi kom till Hallsta så samman kallade vi alla åkarna och sa att det var klart med avtalet. vill Ni skriva på nu så får Ni. Du vet, sa han och vände sig till mig: "Kommunikationerna mellan de där parterna var ju inte då som det är idag" så kuppen gick hem. Förbannade var de, men de skrev på och så skrattade han hjärtligt.

För de visste att de kunde inte få ett avtal som var lägre än BA:s.

Sen åkte vi upp till BA och skulle få avtalet påskrivet. Men då höll vi på att bli utkastade. Här skratade han igen. Då var de förbannade men BA var ju tvungna att skriva under, enär åkarna hade gjort det. Den gången klarade vi av dem riktigt ordentligt, sa han och myste riktigt. Det satt skönt den gången. Ja det var lite från avdelningens början det, sa Anund med ett längtansfull tillbakablick.

Sen blev det förbundshandlingar och där var jag med många gånger. Ibland gick det bra, men många gånger gick det verkligen dåligt. Det var en broms ibland att ha Transportarbetarförbundet

med. Jag vet speciellt vid ett tillfälle som vi var med på. Då var läget i Norrland så dåligt för chaufförerna att de måste lyftas enligt BA. Så vi som var här nere fick inte ett öre i det avtalet. så den gången var det inte så roligt, sa han vemodigt. Tänk dig själv att fara hem och tala om att vi skulle vara solidariska med våra kamrater i Norrland. Men de förstod det. Det var en annan solidaritet på något vis. så de klarade sig, sa Anund.

Det var några magra år ett tag. Jag var kvar i avdelningen till 1946. Då började jag åt Hallstahammars köping som chaufför.

40-talet var gengastider. Ransoneringen av bensin varade även ett tag efter kriget. När man började bygga kvarteret Våringen vid Barnängsgatan 1946 var som synes både grävmaskinen och lastbilen utrustade med gengasaggregat. Huset i mitten är Kjellbergskas gården, nuvarande ABF.

FOTO: Allan Persson

Gruppbild på HSK:s brottare 1936.

Bakre raden: Carl W Pettersson, Rune Hammar, K-E. Johansson, William Lindgren, Charles Millberg, Sixten Fernström och Lennart Öberg. Mellersta raden: Allan Andersson, Gösta Kropp, Viss, Österberg, Anund Eriksson, Sven Iljort och Arne Nornholm. Sittande: Ramstedt, Ragvald Pettersson, Gustaf Johansson, Bror Bergkvist, Göte Eriksson, Einar Rydström, Harry Hagström, Allrik Johansson, Sven Pettersson.

Vi hade en massa kontroverser med åkarna förstås, sa Anund och fyller på sin berättelse med ytterligare historier.

En gång hade vi en åkare i Dingtuna, som inte ville betala ut lönerna. Då åkte vi dit till honom och resonemaget gick hit och dit. Åkaren försökte ju sno sig så länge han kunde, han hade ju inget annat val. Men till slut sa vi åt honom att betalar Du inte ut dina löner nu så står dina vagnar i morgon bitti. Då blev det annan ton på åkarn. Ja har Ni mage att ta emot de här pengarna, sa han, så skall jag betala ut dem. Ja det kan Du ge dig tusan på att vi har, svarade jag honom, för de är inte dina pengar utan grabbarnas pengar.

En gång var vi i Munktorp hos en åkare kommer jag ihåg. Han hade missat att betala ut lönerna, men han hade förmodligen inga pengar förstår jag, sa Anund. Jag sa åt honom, att det första och sista Du skall klara av så är det lönerna om Du tänker fortsätta med åkeriet, annars är det lika bra Du lägger ned det. Han klarade av det där med lönerna.

En episod som jag kommer ihåg är när Svenska Lastbilscentralen tog över och vi flyttade våra grejer till järnvägsstation. Då var det meningen att lönerna skulle komma från Stockholm. En vecka kom det ingen lön, så jag gick in till stinsen och frågade vad som var anledningen till detta. Han telegraferade upp till

Stockholm och fick till svar att de skulle komma nästa vecka. Då sa jag till Stinsen; "Ta Du och telegrafera upp till de där att om löningen inte är här i eftermiddag så står bilarna still i morgon bitti, och där med jämt. Stinsen telegraferade upp omedelbart och skrek: "De här brukspojarna är så jävliga att om Ni inte har pengarna här i eftermiddag så står bilarna still i morgon bitti. Mycket riktigt kom pengarna på eftermiddan. "Man var tvungen att ta i ibland: sa han och skrattade hjärtligt.

Det kom en gång en kille från Stockholm och skulle börja hos oss och jag tog genast kontakt med facket i Stockholm. Han var struken där så den skulle vi passa oss för, fick jag till svar. Jag tog

och gick in till chefen och talade om för honom att hade stockholmare inte klar fackföreningsboken till i morgon, så hade han ingenting här att göra. Stockholmare fick inte börja. Det gick att vara lite hård ibland, men det behövdes många gånger, sa Anund med skärpa i rösten.

Gengastiden började egentligen omkring 1940. Den åkare jag började hos 1933 (efter det att jag varit arbetslös i två år) hade köpt en gengasbil och aggregatet var tillverkat i Örebro 1933. Sen kom jag att köra gengasbilar i 13 år till i stort sett fram till 1946. Den som pratar om gengas, som ett alternativt bränsle vet inte vad de pratar om. De bör uppleva hur det var att köra med gengas. Det var inga sötebrödsdagar precis. Man var ju med om många otrevliga saker, sa Anund och dröjde lite med orden.

Vid en resa brann det i hela underredet på bilen, ifrån gengasen. Vid detta tillfälle hade jag en stor diskmaskin som vägde flera ton och den skulle till bryggeriet i Hallsta. Tur att det var vinter så jag kunde hoppa av emellanåt och släcka med snö. på det viset klarade jag mig hem. En annan gång var jag på väg hem från Stockholm och vid Kalmar sand utanför Bålsta fick jag för mig att jag skulle bada. När jag stod nere vid stranden fick jag höra ett jåkla ljud, det var en bil som bromsade in för att min bil brann. I pyttisen där jag hade kolsäckarna brann det. De stod bakom hytten och bredvid hade jag en tjugofemmed med bensin mitt ibland kolsäckarna. Å jag upp bland säckarna för att riva loss bensindunken, sa Anund med mycket inlevelse. Den andra killen hjälpte till att lossa säckarna. Just då passerade en ben-

sinbil och chauffören till den stannade och kom rusande med en brandsläckare och det var nog räddningen. Du förstår vilken brasa det kunnat bli av det hela och vilka risker man tog. Aldrig tänkte man att man själv svävade i livsfara. Men efter släckningen var det skönt med ett dopp i Kalmar sand.

En gång hade jag lastat papper i Sörstafors pappersbruk och var på väg till Nyköping. på en gata i Nyköping stoppade polisen mig. Va är det sa jag, till polisen. Titta på grytan, skrek polisen. Då var hela grytan illröd och jag hade ett stort papperslast på bilen. Sexton balar tror jag det var. Polisen blev orolig, försvinn skrek han, försvinn fort härifrån. Tänk vilken brasa det kunde ha blivit. Så det blev att köra utanför stan tills grytan hade kallnat. Sen var det ju inte bara sånt, utan det var gengasen som gas också. Jag åkte på två förgiftningar, 1937 var första gången. på morgonen hade jag startat bilen och kört fram den till station. När jag gick in i stationen så sjönk jag ihop i dörröppningen. Det var ju ingen som hade kläm på sånt här då. Men jag kryade väl på mig och kom till en läkare i alla fall. Där fick jag lite medicin för blodet och var hemma i fjorton dagar. Sen var det full fart igen, sa han lite betänksam.

1943 åkte jag på den andra gengasförgiftningen. Det var i beredskapen. Det var så att vi låg i Värmland. Jag var gruppchef för en kolonn och skulle inte köra någon bil då. Men vi fick gengasbilar och som chaufförer hade vi stockholmspojkar och de kunde ju inte starta dessa gengasbilar. Så varje morgon fick jag starta alla dessa gengasbilar. Då åkte

jag på en förgiftning till. Jag blev då liggandes i Kristinchamn ett tag, och Anund ser fundersam ut.

Sen när beredskapen var slut var jag förbjuden att köra med gengas. Då jobbade jag med lite av varje i fyra månader. Men jag var tvungen att gå tillbaka till chaufförsyrket. Det fanns inget annat varaktigt jobb. Men gengasförgiftningen har jag kännning av ännu. När jag slutade köra gengasbilar så var det en kille som övertog min bil. Två veckor efter det han hade övertagit min bil så osade han ihjäl sig i garaget i Västerås. Så nog har gengasen tagit sina offer. Gengasen är inte så enkel som de tror. Men den generationen som körde med gengas är ju borta nu, de flesta i alla fall.

I maj 1946 slutade jag hos åkarn. Då började jag köra åt Hallstahammars köping. Men från förbundshåll ville de att jag skulle stå kvar i Transport till hösten. Till årets avtalsförhandlingar var klara och det gjorde jag också. Sedan börjar Anund gräva i minnet igen.

*Intervjun gjord september 1983
Tidigare införd i
SkrivKlådan nr 7-8*

FOTO: Jan Norrholm

Bygdebandsnytt

SVERIGES HEMBYGDSFÖRBUND ÄR NUMERA ensamma ägare till Bygdeband. Den inloggning som krävdes under Genlines tid, i syfte att så småningom ta betalt för tillgång till databasen är nu borttagen. Därmed är materialet sökbar via Google och snart också K-samsök. Enklarest är att gå in via www.bygdeband.se. Då kan man söka direkt på t.ex platser eller personer. Vill man avgränsa sökningen till ett visst område väljer man först förening till höger på sidan.

Nu är det ju inte alla hembygdsföreningar som är med i Bygdeband, men vår förening är det och när detta skrivs har vi lagt in 1700 personer, 479 platser, 57 dokument och 909 bilder.

Dessa går då att koppla till varandra. En bild kan vara kopplad till den plats den är tagen, samt till de personer som är med på den. Personerna kan vara kopplade till de platser där de fötts, bott, arbetat och dött. De kan också vara kopplade till varandra i släkträd. Här finns alltså en hel del att hämta för den som släktforskar eller är intresserad av lokalhistoria. Bland det material vi lagt in, eller håller på att lägga in, finns bl.a. Holger Carlssons förteckningar över de som arbetat på industrierna och Skantzen, bildsamlingar som vi fått låna eller överta. Här finns mycket som är oidentifierat, så vi måste komma igång med någon form av studiecirkel som tittar på foton.

Inskrivningen är givetvis ett tidskrävande arbete som nog aldrig kan sägas bli färdig - så hittar man inte sina släktingar idag gör man det kanske om en månad eller ett år... eller två...

Så titta gärna in lite då och då!

David Lunde

Bron var en bra utkiksp plats.

På spaning efter fladdermöss

DEN 15 AUGUSTI VID NOTIDEN PÅ KVÄLLEN samlades en skara medlemmar vid Mekanikushuset på Skantzen. "Expedition Fladdermus" skulle genomföras de närmaste timmarna. Först blev det en promenad till Verktygsmuseet för att titta på en av två fladdermusholkar som finns på Skantzenområdet. Där fick vi hjälp av Ulf Carlsson som berättade om fladdermusens liv och leverne. Ulf visade upp en långörad fladdermus som var ingjuten i ett plastblock, den gjorde verkligen skäl för namnet långörad.

Vi tog oss vidare upp till skogsdungen bakom Mekanikushuset. I den miljön, blandskog med rikligt lövträdslag hoppades vi få kontakt med nordisk eller större fladdermus men ingen av de arterna hördes eller sågs.

För att höra fladdermusens födosök måste man använda en detektor som omvandlar det för våra öron ohörbara sonarljud som fladdermusen använder vid jakt på flygfän under de mörka timmarna den jagar. Detektorn avger ett knastrande ljud så att vi människor hör fladdermusens jakt. Skogsdungen gav inget så vi vandrade ner till bryggan vid brygghuset. Där, på baksidan ut mot Skantzsjön sitter holk nummer 2. Här fick vi kontakt med fladdermöss, det var vattenfladdermöss som jagade över vattenytan. Vi fortsatte till gångbron över kanalen. Vattenfladdermössen var här väldigt aktiva. Vi såg och hörde deras jakt efter nattflygande insekter. Alla var nöjda med kvällens "närkontakt" med våra flygande däggdjur.

Thomas Hedström

Björso skola på väg att bli "Bygdens gård"!

Skolan byggdes i slutet av 1870-talet. Ena delen av byggnaden fungerade som skola, i den andra bodde läraren.

Skolverksamheten upphörde 1950 när byggnaden såldes till Svenska kyrkan, som bl a bedrev ungdomsverksamhet där genom Ansgars i många år och bjöd in församlingen till andakt varje midsommardag, vilket fortsätter än idag.

Svedvi Berg Hembygdsförening fick år 2002 köpa skolan för en krona och föreningen hoppades att kunna rusta upp skolan och så småningom kunna bjuda in förskole- och skolbarn så att de fick uppleva hur en skola fungerade för 100 år sedan. Det fanns även en förhoppning om att skolan skulle kunna hyras ut till föreningar och sammankomster av olika slag.

På hösten 2007 påbörjade en arbetsgrupp restaureringen av den gamla skolan och sen dess har gruppen arbetat ungefär 6000 ideella timmar med projektet. Arbetet har kunnat genomföras med hjälp av 350000 kronor i bidragspengar från Leader Norra Mälarstranden (200000), Länsstyrelsen, Hallstahammars kommun, Svenska kyrkan och hembygdsföreningen själva som bidragit med 50000 kronor.

Idag är skolhus, förråd och jordkällare i stort sett upprustat. För att skolan skall bli attraktiv att hyra och komma till, har hembygdsföreningen i höst sökt ytterligare 244000 kronor från Leader till indraget vatten, avlopp och en inomhustoilet.

Ett muntligt ja till 244000 kr har lämnats i början av oktober 2013. Så snart skriftlig bekräftelse kommer, påbörjar de företag som lämnat offerter, arbetet med vatten, avlopp och installation av toalett. Björsogruppen med ett 10-tal medlemmar kommer förstås att hjälpa till under arbetets gång.

Leif Iwarsson

Björso skola 1938

Midsommardagen 2013

Takomläggning

Arbetslaget

Jordkällaren renoveras